

THE AUTHENTIC WAY TO HAPPINESS: PHILOSOPHICAL AND ANTHROPOLOGICAL AS A META-ANTHROPOLOGICAL APPROACH

CHORNOMORDENKO Ivan, SIRA Larysa

In Happiness And Contemporary Society : Conference Proceedings Volume (Lviv, March, 20-21, 2020). Lviv: SPOLOM, 2020. P. 55-59.

ISBN 978-966-919-593-7

СПРАВЖНИЙ ШЛЯХ ДО ЩАСТЯ: ФІЛОСОФСЬКО- АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ЯК МЕТААНТРОПОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД

ЧОРНОМОРДЕНКО Іван, СІРА Лариса

// Щастя та сучасне суспільство : збірник матеріалів міжнародної наукової конференції (Львів, 20-21 березня 2020 р.). – Львів : СПОЛОМ, 2020. – С. 55-59.

ISBN 978-966-919-593-7

CHORNOMORDENKO Ivan

Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Head of the Department of Philosophy
Kyiv National University of Construction and Architecture (Kyiv, Ukraine)

SIRA Larysa

Post-graduate student

Kyiv National University of Construction and Architecture (Kyiv, Ukraine)

**THE AUTHENTIC WAY TO HAPPINESS:
PHILOSOPHICAL AND ANTHROPOLOGICAL AS
A META-ANTHROPOLOGICAL APPROACH**

ЧОРНОМОРДЕНКО Іван

доктор філософських наук, професор кафедри філософії
Київський національний університет будівництва і архітектури (Київ, Україна)

СІРА Лариса

аспірантка

Київський національний університет будівництва і архітектури (Київ, Україна)

**СПРАВЖНИЙ ШЛЯХ ДО ЩАСТЯ: ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНИЙ
ЯК МЕТААНТРОПОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД**

The topic of happiness is seen as a history of thinking and the author's solution to this problem is proposed, based on a philosophical and anthropological as a meta-anthropological approach. The person of the XX - XXI century is considered by us from the point of view of the measures of human existentialism in philosophical anthropology, existentialism and personalism as the most important directions. Anthropology as meta-anthropology in sociohumanitarian knowledge reveals the existential dimensions and presents different paths to happiness. "Ordinary" being of man has material taste to happiness, ultimate being of man – it is the person, his taste to happiness of another, and transcendental being of man, - real taste of happiness and love. The authors suggest a way to reach the highest existential dimension. To feel the happiness in full volume, it is necessary to reach meta-borderline existence.

Історія поняття щастя налічує майже два тисячоліття. Перед кожною епохою знову і знову поставало питання побудови нового щасливого суспільства, щасливої людини.

Актуальність щастя в сучасному суспільстві назріла як ніколи гостро. Засоби масової інформації, перенасичені рекламним контентом і пропонують людям досягнення щастя за рахунок споживання, але це лише відволікає людину від істинного, на нашу думку, шляху – шляху духовного розвитку. Саме тому в наш час людина дещо інакше сприймає цю проблему, яку до кінця так і не було усвідомлено раніше. Наразі ми маємо можливість запропонувати інше розуміння і вирішення цієї проблеми. Складність проблеми полягає в різноманітності концепцій щастя філософів різних епох. Для сучасного суспільства це актуально тому, що розуміння щастя різноманітне навіть на рівні буденного світогляду. Ми живемо в такий час, коли споживання займає значне місце для багатьох людей. У

гонитві за матеріальними благами, людина губиться в кількісному, втрачаючи саму сутність людського буття і внутрішнього Я. Чим більше людина має потребу в матеріальних благах, тим швидше вона стає їх рабом, адже матеріальні потреби ніколи неможливо задовольнити повною мірою.

У сучасну епоху зовсім іншою постає соціальна перспектива, вона є невизначеною, затьмареною, непередбачуваною. Спільнота не переймається довершенням власного духу, а переймається проблемами повсякденного виживання. Довгострокові цілі замінюються короткостроковими, різко зростає темп життя, змінюються пріоритети і цінності людей, занепадає моральний і культурний рівень, що призводить врешті-решт до деструктивних тенденцій. Саме тому фундаментальні проблеми людського буття, в тім колі і проблема щастя, знову стають вкрай актуальними. Сьогодні, як ніколи, назріла необхідність філософського осмислення цього соціально-історичного феномену.

На нашу думку, проблема щастя полягає в розвитку людини на усіх її рівнях і в першу чергу як особистості. В епоху глобального споживання дуже важливо не поглинутися в масовості, а набути себе як особистість. Необхідно проявити повною мірою свою індивідуальність, котра і дасть змогу здолати повсякденність, вийти на більш високий рівень буття і отримати найвищий смак щастя.

Для сучасного розвитку суспільства потрібен новий прогресивний світогляд.

Розглянемо антропологію як метаантропологію в соціогуманітарному знанні з дискурсі принаймні з двох сторін: розвиток людини в соціумі та культурі, та духовно-душевний стан людини як трансцендування згідно екзистенціальних її вимірів в умовах сучасної цивілізації.

Нам відомо, що кожна епоха формує свій образ світу і людини, який на рівні окремого індивіда існує як ряд глибинних змін його свідомості, як його загальне ставлення до світу, до себе й інших людей.

З точки зору соціально-філософського підходу, щастя виступає в якості міри людського буття. Воно вказує ступінь наближення реальності до бажаного стану буття. Уявленнями про світ і людину, про те, що є для нього найвищим благом. Фейєрбах писав: - «Всі людські бажання і прагнення - це прагнення до щастя і уникнути їх, не думати про них, людина не може»[4].

На початку ХХ століття, спроби осмислити поняття щастя здійснювались наступним чином:

По-перше – поділяли щастя і задоволення. (В цілісності щастя; на противагу окремим задоволенням. Так, наприклад, визначав щастя англійський етик Ресдолл).

По-друге - відрізнялося за принципом тривалості: короткочасні задоволення і щастя як тривале задоволення. (Аналізували - Арістотель, Лейбніц [1]).

По-третє - глибина і повнота. Якості задоволення, яке в ньому міститься. Не тільки цілісність і тривалість відрізняють щастя від інших переживань людини, але навіть сам вигляд задоволення в ньому інший, більш глибокий і повний. Радість як дійсно відрізняється від задоволення, а щастя – від радості. (Аналізуючи країни Сходу і Заходу).

По-четверте –напрямок намагався відмежувати щастя від задоволення на тій підставі, що щастя - не тільки почуття, але і об'єкт позитивної оцінки, схвалення. Щасливою є людина, яка не тільки радіє життю, але радіє не без підстав.

Ми гадаємо, що жоден з чотирьох зазначених напрямків не достатній сам по собі - їх потрібно інтегрувати. Отже, історія поняття щастя, не є і не була простою. Істотним для характеристики щастя є зміст тих цінностей, надбання яких, людина вважає важливим для себе. Залежно від цього змісту, щастя людини виявляється істинним або хибним, реальним або ілюзорним. Неможливість з об'єктивних чи суб'єктивних причин реалізувати важливі для даної людини ціннісні установки які може зробити її нещасною.

На нашу думку, евристично цінним є підхід сучасного польського мислителя В. Татаркевича до щастя як поліфонічного явища в соціокультурному контексті, котре він обґрунтував наступним чином: «щастя як 4 головні критерії:

1. Удача, прихильність долі.
2. Радість, емоція.
3. Володіння найвищими благами.
4. Почуття задоволення життям[3].

Отже, сутність щастя є досить складним соціально-історичним феноменом, тому, ми гадаємо, що у будь-яких підходах можна сумніватися...

Так, наприклад, сучасні представники східної духовної традиції – Б. Ш. Раджнеш, Д. Судзукі, М. Вясе стверджують, що щастя – це природний стан людини, для його досягнення не потрібно докладати жодних зусиль. Щоб знайти його, треба змінити ставлення до світу і до самого себе – не намагатися контролювати те, що відбувається, а прийняти світ таким, яким він є, що теж, нажалі далеко від істини...

Виникає питання, чи піддається розумінню смисл цього поняття взагалі? Гадаємо що так.

Відповідь на це багатогранне, складне питання, на нашу думку, криється у підході **через антропологію до метаантропології**.

Ми вважаємо методологічно продуктивним і своєчасним дослідження в координатах метаантропології, що розвиваються на основі підходів пізнього М. Шелера у працях Н. Хамітова, котрий запропонував теорію буденного, граничного й метаграничного вимірів людського буття і, відповідно, буденного, особистісного й філософського світогляду. Ця концепція цілком узгоджується з поняттям щастя.

Саме з того, що для **«людей буденності»** щастя має буденний зміст, а тому, що задовольняє найнеобхідніші потреби на рівні побуту. «Свобода замінюється на безпеку та стабільність»[5]. Рівень матеріального блага, задоволень знаходяться у цьому вимірі. Саме цими людьми легше управляти, маніпулювати. Щастя вони отримують з тимчасових задоволень, з кількістю їжі, телебачення у вигляді низькоякісних шоу програм, «мильних» серіалів, або від пристрасті розважальних закладів. Що приводить до залежностей. Але є і інша думка сучасного вченого-філософа І. В.Чорноморденко, який з турботою та повагою говорить: «З усіх видів мистецтва найбільше значення мають видовищні мистецтва» та «...серед видовищних видів мистецтва найважливішу роль відігравав театр»[6]. Саме театр спонукає замислюватись. Сьогодні як ніколи потрібен філософський театр для розвитку молоді. Творчість, мистецтво – це шлях до розвитку особистості. Практичним досвідом є арт-терапія, мистецтво. За допомогою інсайту та катарсису людина має можливість подолати свої бажання, прийти до проживання граничного буття, де смак щастя вже відрізняється від людей буденних. Усвідомлюючи свій

стан у світі і прагнення жити для людей, в мирі, веде людину у глибинні екзистенційні виміри.

Люди ж **«граничного буття»** прагнуть до змін. «Граничне буття людини, яке ще можна назвати буттям-на-межі, буттям-на-грані, виступає таким виміром людського буття, в якому виявляється особистісне начало переходячи із можливості у дійсність» [5]. Ось чому так важливо отримати самодостатність і стати зрілою особистістю. Важливим фактором для гармонійного розвитку особистості **«граничного буття»** є творчість в активному її прояві. Перебуваючи на цьому рівні буття, людина може відчувати щастя не тільки від стану і досягнення своїх успіхів в соціумі, але так само відчувати більш тонкі почуттєві аспекти своєї душі, більш розвинені інтелектуальні здібності, з'являються прагнення до розвитку розуму, не тільки пізнавальної активності, але більш глибинної усвідомленості над почуттями. Усвідомлюючи духовне начало чільним над матеріальним є підстави говорити про отримання більш високого смаку щастя. Перебуваючи в гармонії духовного стану з душевним, і ведучи здоровий спосіб життя ми маємо можливість бачити щасливі сім'ї які усвідомлюють своє призначення. Живучи творчо заради інших, перебуваючи в творчому процесі, людина може вийти і за межі в **«метаграничне буття»**.

І тільки **«метаграничне буття»** дає можливість з'єднати дві дуже різні концепції східної і західної позиції щодо щастя. Шляхи можуть бути різні. На цьому шляху стираються відмінності (культури, соціальні приналежності), розчиняється егоїзм і людина має можливість відчувати себе творцем бажаний творити для інших. Але, докладуючи усіх зусиль, рухається до мети – бути щасливою і **стає не людиною мати, а людиною бути**.

Для розвитку особистості в першу чергу стає необхідним **самопізнання і творчість**. На шляху до повноти буття ми маємо говорити про реальність метаграничного буття. Саме тут, щастя, любов, творчість, краса розглядаються в найвищому прояві. Творчість виходить за межі лише артефактотворіння і переходить до співтворчості. Саме через співтворчість людина приймає світ повному.

Люди західної ментальності, з філософським світоглядом, розуміючи закони світобудови, живучи позамежним світосприйняттям неодмінно щасливі. Ними не можна маніпулювати як масою звичайних людей. Їхнє щастя в позамежній площині буття, знаходяться в **«метаграничному вимірі»**. Метаантропологічеській підхід - це шлях до усвідомлення задоволень, радості і справжнього щастя. Щастя за усіх людей навколо. Коли співтворчість з іншими людьми стає сенсом буття.

Щасливий той хто віддає, що і доводить його метаграничне ставлення до світу. Жити в мирі, благості, гармонії, любові - головні критерії для щастя кожної людини. Ми повною мірою поділяємо слова Г. Сковороди: - "Шукаємо щастя по країнах, часах, статтях, а воно скрізь і завжди з нами: як риба у воді, так і ми в ньому, і воно біля нас шукає нас самих. Нема його ніде від того, що воно скрізь. Воно подібно до сонячного сяйва - відкрий тільки душу свою" [2].

Висновки:

Щастя у різних екзистенціальних і соціокультурних вимірах буття людини має свій «смак». В координатах метаантропології феномен щастя може бути усвідомлений як рух від буденного буття людини до граничного і метаграничного.

При цьому кожен етап має свої вияви щастя. Найбільш високий рівень щастя, на нашу думку, людина переживає у метаграничному бутті, де людину спрямовують воля до свободи, любові й співтворчості з іншим.

У набутті щастя ключове місце посідає творчість, в тому числі – художня творчість. В координатах метаантропології можна зробити припущення, що за допомогою творчості у філософському мистецтві, наприклад арт-терапії філософського театру, використовуючи методи логотерапії, афоризмотерапії людина може пережити інсайт і катарсис і перейти від буденного до граничного, а від граничного до метаграничного буття, відкриваючи нові горизонти для осягнення щастя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аристотель. Большаяэтика / Аристотель // Соч. в 4 т. – М.: Мысль, 1983. – Т. 4. – С. 301-302.
2. Сковорода Г. [Электронный ресурс] – Режим доступа. – URL: <https://books.google.com.ua/books?id=qRuADQAAQBAJ&pg=PA7&lpg=PA7&dq=Сковорода>
3. Татаркевич В. О счастье и совершенстве человека. /В. Татаркевич/ О счастье и совершенстве человека / М.: Прогресс. -1981. С. 134.
4. Фейербах Л. История философии / Л. Фейербах // Собр. произвед. в 3 томах. – Т. 3. – М.: Мысль, 1974. – С. 476
5. Хамітов Н. В. Філософська антропологія:актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту / Н.В. Хамітов. – К.:КНТ. 2017. С. 171.
6. Черноморденко І.В. Позанаукові знання і культуротворчий процес: Монографія. – К: КНУБА, 2010. - С. 228-229.